

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

štev. 97.

Sreda 27. novembra 1929.

Leto IV.

Svoboda morja.

Ob obletnici sklenitve premirja koncem svetovne vojne je predsednik Zedinjenih držav imel govor, v katerem je poudaril, da bodo Zedinjene države stremele za tem, da se v slučaju vojne zagotovi svoboda morja, to je svoboda prekomorske trgovine nevtralnih držav z vojujočimi državami.

Hoover je s to svojo tezo povdaril sicer važen princip svobode morja, ki ima za eksportne države, to je za trgovino, velik pomen. Govoril je kot Amerikanec trgovec, češ, mi smo močni, mi smo gospodarsko razviti in potrebujemo razmah po svetu, s katerim nas veže pot po morju.

Geslo svobode morja se je porabljalo že davno pred vojno. Zlasti je to geslo povdarjalo socialna demokracija, ki je obenem zahtevala mednarodno vastvo te svobode, ker le na podlagi popolne svobode izmenjavanja blaga na podlagi mednarodnih zakonitih dogovorov glede varnosti prometa, kakor tudi glede produkcije blaga in njega razdelitve je mogoče doseči svobodo morja in odpraviti gospodarski konkurenčni boj kot povod za nove svetovne konflikte in uničujoče vojne.

Hooverjeva inicijativa izhaja iz gospodarskih interesov Zedinjenih držav. Amerika je danes industrijsko in gospodarsko sploh na višku, zmogljiva vsake konkurence. Zaradi tega ni verjetno, da misli Hoover na idealno svobodo morja, marveč le na položaj gospodarske Amerike. Svoboda morja je pa potrebna za vse; svoboda morja mora biti zajamčena s Kellogovim mirovnim paktom kot mednarodnim zakonom, ki v vsakem primeru onemogoča vojno in z mednarodno brambo garantira mir in svobodo morja.

Vprašanje svobode morja ni enostavno. Razvoj kapitalizma je danes močan, kakor še ni bil, in če on sklepa razne pakete in svobode, dela to obsebi umljivo v svojem interesu. Da postanejo vse lepe mednarodne razprave, mednarodni sklepi kri in meso, je potrebno predvsem, da dobí v svetovnem koncernu zadosten, če ne popoln vpliv, mednarodna demokracija.

Predsednik poljske vlade Switalski govori za borbo.

Za vsako ceno omejitev pravic parlamenta.

Dne 19. t. m. je govoril poljski ministrski predsednik dr. Switalski v Varšavi na shodu svoje stranke o reformi poljske ustave. Na shodu so bili navzoči vsi ministri razen Pilsudskega. Switalski je utemeljeval potrebo izpremembe ustave na Poljskem, češ, da je bila ustava sklenjena takrat, ko je bil Pilsudski poglavar države, ter da predsednik nima po njej nobenih pravic. V državi ima parlamentarna večina absolutistično moč. Geografski položaj Poljske pa zahteva prav posebno dobro organizirano državno oblast. To doseči, je bil namen Pilsudskega manjšinski prevrat. Glavno je pri vsej reformi omejitev pravic in pristojnosti parlamenta. Če se boji za to vprašanje ne bodo dali omejiti na parlamentarna tla, marveč se bodo morali izvesti na širšem polju, ne bo to krivda vlade; zakaj, ta pojde do svojega cilja in se ne bo umaknila. Boji utegnejo biti težki, a ne tako težki kakor borba za neodvisnost države. Voditelj obeh bojev je Pilsudski, ki jamči za zmago.

20letnica balkanske konference v Ljubljani.

Sklep o političnem združenju Jugoslovancev in združenju balkanskih držav v balkansko federacijo.

Dne 21. novembra 1909 se je vršila v Ljubljani balkanska konferenca, ki se je bavila z vprašanjem političnega zedinjenja Jugoslovancev in s problemi balkanskih razmer. Na konferenci so bili zastopani Slovenci, Hrvati, Srbi, Nemci in Čehoslovaki. Med udeleženci omenjamo zlasti Etbina Kristana, Dimitrija Tucovića,

drja Viktorja Adlerja, dr. Karla Rennerja, Juraja Demotrovića, Vilima Bukšeka, Jakšića, Raušerja Bruchu itd.

Konferenca je izdala posebno resolucijo in razpravljala javno.

O pomenu konference in nje smernicah izpregovorimo v bodočih številkah.

Georges Clemenceau je umrl.

Francoski »tigr« ali zmagovalac v svetovni vojni.

V svetovni vojni so Nemci prodrli daleč v Francijo. Sto kilometrov so imeli do Pariza. In tedaj je zarohnel stari tigr, podrl Caillaueovo vlado ter prevzel sam novembra leta 1917 predsedništvo vlade. Caillauea je dal zapreti, notranjega ministra Malvya pa je hotel izročiti državemu sodišču. Prišel je propagando za vojno, za nadaljevanje in s tem opogumil Francoze in zaveznike tako, da je končno diktiral mir. S parolo vojna na nož, vojna, vojna, je porazil s francoskim militarizmom nevarni srednjeevropski Viljemov militarizem, ki je že leta in leta ogrožal svetovni mir.

In pod predsedstvom tega tigra Georgeja Clemenceauja je sklepala komisija mir s premaganci, oziroma morala sprejeti diktat, ki je odgovarjal interesom zmagovalcev.

Clemenceau je bil radikalec. Bojevit in nebrzdana narava. Po zunanosti slaboten, a žilav. Že leta 1871 je udrl v burbonsko palačo in zahte-

val republiko. Francozi ga imenujejo rešitelja Francije.

Ta mož je umrl v nedeljo ob 1.45 uri zjutraj v Parizu v 89. letu starosti.

Povsem naravno je, da se ga spominjajo vse države in politiki, ki so bili med zadnjim letom svetovne vojne v zvezi z njim. Clemenceau je bil ponovno ministrski predsednik in sicer prvič leta 1906, ko je izgnal pariškega škofa. Nacionalist od nog do glave je neprestano zahteval tudi vrnitev Alzacije in Lorene od Nemčije.

Zasluga njegova je v tem, da je strl oholost srednjeevropskega militarizma. Pravi uspeh bo pa šele takrat, ko zmaga misel svetovnega miru, in če ta zmaga je tudi to uspeh — bivše grozovite vojne.

Clemenceauja so pokopali v Vandeeji brez slovesnosti, ker je to sam želel. Rakvo si je pripravil že sam, nagrobni spomenik mu je pa že leta 1926 daroval neki grški prijatelj.

Avstrijski in madžarski legitimisti brez glave

Popoln kaos v njih vrstah.

Na Dunaju izhajajoči list »Der Monarche« je objavil pismo Avgusta Wolfa, ki vodi avstrijski habsburški pokret, na madžarskega legitimista grofa Apponya, ki vodi madžarski pokret in je tudi politično vplivna oseba. V pismu očita Wolf madžarskim legitimistom, da je postal Gömbös vojni minister, ki je nasprotnik Habsburgovcev ter zahtevajo, da se morajo ustvariti med avstrijskimi in madžarskimi legitimisti najožji stiki.

Zadostno dejstvo za monarhiste, da so madžarski monarhisti deljeni v dva tabora. Appony je za Habsburgovce, Gömbös je tudi monarhist, toda proti Habsburgovcem. Gömbös, dasi nacionalist, je zagovarjal prej celo tezo, da bi se Madžarska priključila Jugoslaviji pod sedanjo dinastijo. Gömbös je politično ena najmočnejših osebnosti na Madžarskem, ki ima dva sovražnika: del monarhistov in Italijo; sposoben pa je, da prevzame na Madžarskem diktatorsko oblast.

Madžarska vodi slabo zunanjo politiko. Vezala se je z Italijo, računala na konservativno Anglijo že prej, odklanja plačevanje reparacij, tako, da so ji velesile zadnje dni zagrožile z represalijami. Ko je Madžarsko v reparacijskem vprašanju Italija pustila

na cedilu, ter izjavila, da bo tudi na drugi haški konferenci glasovala proti Madžarski, je v notranji politični strukturi Madžarske nastal hud političen maček. Iz vsega sledi, da bo Bethlenova vlada po vseh porazih morda že v kratkem odstopila in da bo nje naslednik nacionalist Gömbös.

Italija se odločno otresa Madžarske in se skuša približevati Mali antantanti, obenem pa tudi Madžarska išče boljših odnošajev s Francijo in Jugoslavijo.

Vsi ti dogodki so več ali manj v zvezi z bližnjo izpremembo političnih moči na Madžarskem. Bethlen je odločno podpiral legitimiste, dočim jih Gömbös, dasi monarhist, ne bo; Bethlen šele sedaj išče stikov z Jugoslavijo, ko ga je Italija pustila na cedilu. Z osamljenim Bethlenom si pa habsburški legitimisti ne bodo pomagali.

Razcep v heimwehrovskih vrstah se pa tudi v Avstriji močno pojavlja. V Klosterneuburgu so se na zborovanju pretepli med seboj fašisti Habsburgovci in fašisti protihabsburgovci, kar dovolj jasno dokazuje, da javno mnenje ni za restavracijo Habsburgovcev v srednji Evropi.

Komunisti bi radi Marksa v Moskvo.

Komunisti bi radi smrtne ostanke Karla Marksa prepeljali v Moskvo.

Glasom privatnih poročil iz Rusije namerava moskovska komunistična internacionala prepeljati truplo

Karla Marksa iz Londona v Moskvo, kjer hoče preostanke pokopati na Rdečem trgu. Marksovi sorodniki pa se temu upirajo. (Marks sam bi se upiral, če bi se mogel, kajti tako si on ni predstavljal diktature proletarijata, kot jo sedaj izvršujejo ruski boljševiki!)

Socialistična internacionala proti fašizmu

Fašizem v Evropi pomeni vojno nevarnost.

Amsterdamska internacionala je priredila v Bruslju veliko protestno zborovanje proti fašizmu, ki sam po sebi pomeni vojno nevarnost. Kot govorniki so nastopili Vandervelde z Belgijo, Friderik Adler za Nemško Avstrijo, Leon Blum za Francijo in Wells za Anglijo. Celokupno časopisje obsoja fašistično hujskanje na vojno ter zlasti brani Jugoslavijo pred neutemeljenimi napadi fašističnega tiska.

Italija se oborožuje dalje.

139 milijonov lir za nove ladje.

V proračunu za leti 1930-31 in 1931-32 je postavila italijanska vlada znesek za nove bojne ladje, oziroma pomorsko oboroževanje. To bo prvi zakon, ki ga bo moral parlament sprejeti v seziji, ki se te dni prične.

Belgijska vlada bojkotira Mussolinija.

Belgijski ministri izjavljajo, da ne marajo sedeti z Mussolinijem pri eni mizi.

K poroki italijanskega prestolonaslednika Umberta in princezinje Marije Joze se peljejo v Rim belgijska kraljeva dvojica, princ Leopold, maršal dvora ter dva adjutanta z obojem, Belgijska vlada pa ne pošlje nobenega zastopnika. Ta odlok vlade tolmačijo tako, da se je postavila vlada na stališče belgijskega zunanje ministra Hymansa, ki je odklonil, da bi sedel z Mussolinijem ob isti mizi.

Plebiscita v Nemčiji ne bo?

10.000 glasov neveljavnih.

Huggenberg je s svojo zahtevo, da sodi plebiscit o politiki državne vlade in obtoži ministre zaradi sprejema Youngovega načrta ter s tem pomore pučistom do vpliva in moči, pogorel.

Doslej je ugotovljeno, da je bilo za plebiscitno volitev 10.000 ponarejenih vpisov neveljavnih. Če to ugotovitev potrdi državno volilno sodišče, potem plebiscitnega glasovanja ne bo, ker ga zahteva premo volilcev in Huggenbergov fašizem bo s tem končno zapečaten.

Vprašanje reparacij vzhodnih držav.

Reparacijska konferenca v Parizu brez uspeha.

V komisiji za reparacije ni prišlo do sporazuma, ker Bolgarija in Madžarska nočeta izpolniti obveznosti po Youngovem načrtu. Francosko časopisje je zaradi tega silno ogorčeno ter pravi, da ti dve državi radi sprejemata mednarodna posojila za svoja sicer dobro stoječa gospodarska, ne marata pa izpolniti obveznosti do držav, ki so prinesle žrtve za zmago zavezniškega orožja. — V Bolgariji protestirajo, črne zastave razobešajo in demonstrirajo, toda interesirane države groze, da prisilijo Madžarsko in Bolgarijo, da sprejemata obveznosti, ki izhajajo iz reparacijskega načrta. Odsek je ukinil svoje delo in izročil poročilo predsedniku haške konference Jaspardu.

Vladna kriza na Čehoslovaškem.

Meščanski blok hoče ostati v večini. — Predsednik republike nezadovoljen? — Socijalni demokrati odločevalni.

Že štiri tedne sestavlja čehoslovaški ministrski predsednik Udržal novo vlado. Obravnava s strankami, se pogaja in skoro je že mislil, da se mu posreči sestaviti nacionalno vlado, če bi vstopili v vlado češki socijalni demokrati brez nemških in narodni socialisti.

Udržal je poročal o položaju predsedniku republike, ki je bil, dasi ni o tem avtentičnih poročil, mnenja, da taka vlada ne odgovarja ne taktu, ne volilnemu rezultatu in ne tendenci politike, ki se hoče izogniti novim političnim bojem.

Vrhutega imajo češki in nemški socijalni demokrati dogovor, po katerem uravnava enotno svojo politiko.

Udržalov poizkus, oziroma z njim delujočih strank, da bi dali tudi v čehoslovaški republiki parlamentu značaj »meščanske« večine, ki bi eventualno vodila na pota fašizma, kakor v drugih državah, se je popolnoma ponesrečil. Za sestavo nove vlade mora biti merodajen izid volitev in toleranca.

Kellog o razorožitvi.

Reducirati je treba vse vrste vojnega ladjeva, razen onega, ki služi obrambi prebivalstva.

Kellog je bil v Londonu gost kluba »Pilgrim«. Lord Cecil je pozdravil in poveljeval zasluge Kellogove za mir in povdaril, da je pomorska konferenca petih velesil velik napredek na poti v razorožitvi.

Kellog je odgovoril med drugim: »Omejitev oborožitve mora iti tako daleč, da bodo reducirane vse vrste vojnega ladjeva, razen onega, ki služi obrambi prebivalstva. Če se to izvede, lahko računamo na popolno varnost in noben narod ne bo v stanju, da zavladava nad svetom. Varnost sveta se doseže šele po popolnem sporazumu. Reševanje tega vprašanja med Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo je imelo mnogo težkoč; med obema državama je treba postaviti pariteto med pomorskimi silami. Vojna med Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo je pa itak nemogoča.«

Atentat na brzovlak pri Caribrodu

je zbudil veliko senzacijo. Poročali so, da sta bila dva potnika ubita ter vlak izropan. Iz Beograda pa poročajo, da je bil atentat organiziran od izvestnih organizacij, da ni bilo mrtvih in ne roba. Atentat je imel namen otežkčiti pogajanja z Bolgarijo.

Štiridesetletnica socialnega zavarovanja.

Vpliv izjemnega stanja v Nemčiji je poostiril politične razmere v letih 1880 do 1890 tudi v Avstriji. Z najhujšimi pomočki je hotela avstrijska birokracija zatreti delavsko gibanje, ki je zahtevalo

politične in socialne pravice.

Kljub preganjanju pa zahteve niso utihnile. Tako je avstrijska vlada pripravila početke socialne zakonodaje in jih uveljavila.

Nezgodno zavarovanje pred vojno.

Predvsem je bil uveljavljen zakon onezgodnem zavarovanju obrtnih in tovarniških delavcev za nezgode dne 28. decembra 1887 in pozneje dopolnjen z zakonom za plovstvo in ribolov (11. februarja 1892) ter z zakonom za rudarje (7. aprila 1914).

Nezgodni zakon za delavce je dooločal sedem okroglih nezgodnih zavarovalnic s sedeži v Pragi, na Dunaju, v Salzburgu, Gradcu, Brnu, Lembengu in Trstu. K tržaški nezgodni zavarovalnici je pripadal teritorij Trst, Gorica in Gradiška, Istra, Kranjska in Dalmacija. Štajerska je pripadala Gradcu, Koroška Salzburgu.

Izveti so bili iz splošnega nezgodnega zavarovanja rudarji, železničarji in delavci pri plovstvu in ribolovu, ki so dobili svoje zavarovalnice.

Rudarska nezgodna zavarovalnica je imela svojo centralo in upravo na Dunaju. V svrhu volitve načelstva je bil razdeljen ves teritorij na pet volilnih okrožij. V načestvu je bilo polovica delavcev in polovica delojemalcev. Načelstvo je štel 18 članov.

Bolniško zavarovanje pred in med vojno.

V povsem isti situaciji je uvedla avstrijska vlada z zakonom z dne 30. marca 1888 bolniško zavarovanje za obrtne in tovarniške delavce ter nameščence (v kolikor niso bili dobro plačani vodilni uradniki, kar se je pozneje izpremenilo). Avstrijski zakon o bolniškem zavarovanju je uvedel sistem okrajnih bolniških blagajn. Poleg teh je dovoljeval še obratne, stavbne, združne, bratovske skladnice. Okrajne bolniške blagajne so potem tvorile v posameznih teritorijih nezgodnih zavarovalnic zvezo bolniških blagajn, ki je vršila statistiko in zbirala razmeroma majhen rezervni sklad za blagajne, ki bi prišle v denarno zadrego. V upravah so bili zastopani delavci z dvema tretjinama, delodajalci pa z eno tretjino.

Razcepljenost socialnega zavarovanja je bila torej velika,

tako velika, da ni bilo niti misliti na to, da bi se moglo zavarovanje deloma zaradi slabega zakona, deloma pa, ker ob taki razcepljenosti uprave

ni mogoče združiti potrebnih sil za višje cilje zavarovanja. Velika večina okrajnih bolniških blagajn je poslovala samo zaradi zakona, ker so imeli v njih vpliv faktorji, ki jim ni bilo za zavarovanje. Nihče se ni brigal za pripravljanje in medzi primerno uvrstitve delavcev. Poleg okrajnih bolniških blagajn pa je v Avstriji obstajala še splošna delavska bolniška blagajna (društvena), ki je bila skoro enako močna kakor okrajne in je tudi ustanovila svobodno državno komisijo avstrijskih bolniških blagajn. Vse inicijative je dajala le ta komisija, ki je vzgojila iz svojega delavskega uradništva še danes priznane socialnozavarovalne veščake ter dvignila s tem ugled zavarovanja in vodila žilavo borbo s pomočjo delavskih strokovnih organizacij kakor tudi delavske parlamentarne frakcije za izpolnitev socialnega zavarovanja.

Tako se je morala avstrijska vlada v letih 1904-05 resno baviti tudi z uvedbo

splošnega zavarovanja za onemoglost in starost.

Izdelan je bil zakonski načrt, sicer nezadosten, po katerem naj bi tudi država prispevala k ustanovitvi 100 milijonov zlatih kron in naslednja leta po 70 milijonov. Takrat je vlada hotela izvesti tudi znani atentat na strokovne organizacije.

Vlada je namreč hotela svobodni morganizacijam vzeti pravico samoodločbe, staviti jih pod državno zavarovalno tehnično kontrolo, da jim s tem onemogoči potrebne borbe za izboljšanje socialnega položaja članstva in porabi njih denar pri zavarovanju za starost. Organizacije so to namero odklonile, ker ne gre, da bi država enostavno zaplenila zasebno imetje organizacij, ko je organizacijam nujno potrebno v borbi za vsakdanji obstanek.

Načrt zakona o starostnem zavarovanju se pa končno zaradi odpora zlasti agrarcev, industrijcev in zaradi nacionalnih preprirov ni uveljavil.

Do vojne so bolniške blagajne poslovale vsaj v teritoriju tržaške nezgodne zavarovalnice samo administrativno brez vsakršnih višjih ciljev, ki jih ima socialno zavarovanje. Izjema v tem pogledu so le bolniške blagajne v Trstu, Gorici, Ljubljani in Splošna delavska blagajna v Mariboru. Toda tudi te so se utegnile omejiti le na zdravniško, zdraviliščno in moralno nego svojih članov, ker je zakon določal preozek delokrog.

Med vojno se je poslovanje bolniških blagajn nadaljevalo povsem monotono. Iz početka vojne je število članstva za 50 odstotkov nazadovalo, po razvoju vojne industrije pa

Proslava Tucovića v Beogradu.

Sijajna udeležba. — Svečanosti.

Delavstvo iz cele države je proslavilo v nedeljo, dne 24. novembra 15 letnico smrti svojega prvobornika Tucovića na zelo slovesen način. V prostorih krasne palače Delavske zbornice v Beogradu so že ves dan v soboto zborovali delegati raznih strokovnih organizacij. V nedeljo pa se je vršilo predavanje »URSSa«, katerega so se udeležili številni delegati iz cele Jugoslavije. V svojih sijajnih referatih so posamezni predavatelji obravnavali vprašanje revizije socialne zakonodaje. Centralni tajnik delavskih zbornic Živko Topalović se je bavil z vprašanjem revizije socialne zakonodaje v načelu. Pfeifer, tajnik Delavske zbornice iz Zagreba, je predaval o reviziji zakona o zaščiti delavcev, tajnik Del. zbor. v Ljubljani, Uratnik, o zavarovanju delavcev, Krekič o svobodi strokovnih organizacij. Predavanju je sledila debata, ki je dokazala, kako zelo je interesirano vse delavstvo na socialni zakonodaji.

Popoldne ob 4. uri pa se je pričela oficijelna proslava in odkritje doprsnega kipa pokojnega Tucovića. Slavnostne govore so imeli Negoslav Ilić, Belić in dr. Živko Topalović; vsi govorniki so živo slikali delovanje velikega pokojnika, tako za srbsko predvojno delavsko gibanje in socialno zakonodajo, kakor tudi za mednarodni proletarijat. Ostali program je bil zelo pester. Nastopila sta pevska zbor »Abrašević« in »Jedinstvo«. Član beograjskega gledališča je recitiral nekaj pokojnik. verzov, med tem pa je z veliko fineso sviral delavski orkester. Kot zadnja točka pa so prednašali člani dramskega odseka »Abrašević« dobro uspelo gledališko igro.

Velika dvorana Delavske zbornice je bila nabit polna posetnikov te proslave, katerih število je gotovo prekašalo 2000 oseb.

je zopet naraslo vsaj po večjih centrih nad normalo. Ljubljana je imela normalno nekaj nad 4000 članov; že leta 1916 pa je štela 6000 članov.

Državna strokovna komisija je priporočala med vojno

ustanavljanje zvez bolniških blagajn (po deželah), da se s tem zavodi finančno okrepe. Ljubljanska bolniška blagajna je to misel propagirala zlasti pod načelstvom Fr. Bartla in M. Rožanca ter tajnika Kocmurja, toda do konca vojne s tem delom ni uspela, po vojni pa se je vodilni organom zdelo bolj pametno, če se vsa Slovenija, sedaj Dravska banovina, združi v eno samo veliko bolniško blagajno, ki bo sčasom utegnila res nekaj nuditi in tudi pospeševati akcijo za izpolnitev socialnega zavarovanja. (Nadaljevanje sledi.)

Aleksander Neverov:

Taškent — kruha bogato mesto.

(Ruska povest iz dni velike lakote. Prevedel I. V.) 5

Spomnil se je dogovora, ki sta ga sklenila, da ne smeta zapustiti drug drugega. Kaj narediti? Vrnili se bo s prihodnje postaje nazaj, po Serjoška. Naenkrat je vagon začel voziti počasneje in se je ustavil. Najbrž so nekaj pozabili. Nenadoma se je zopet pomaknil. Miška je opazil, da je zavol na druge tračnice. Se en sunek in vagon je ponovno odskočil — zopet na druge tračnice. Kakih petkrat se je vijugasto obrnil sem in tja, potem pa je vlak zapeljal na polje zadaj za postajo in obstal. Stroj je puhnil dim in odpeljal, sam, brez vagonov.

Mužik z dvema vrečama preko rame se jezi. — Vrag te vzemi! Mislim sem, da je pravi vlak in da pelje v Sibirijo...

Miška je bil ves vzradoščen. Pribežal je na postajo, a Serjoške ni našel nikjer. Stekel je na tisto mesto, kjer je Serjoška padel, a mesta ni mogoče najti. Morda je tukaj, morda je tam, kamorkoli pogleda, se mu zdi, da bi to utegnilo biti mesto, kjer se je Serjoška prekobucnil. Iskal ga je in iskal in s trudom ga je našel nekje pri čuvajnici. Glavo med kolena sedi Serjoška in plaka.

Maška je ozlovoljen. — Zakaj plakaš? — Izgubil si me. — Odslej se bova držala drug za drugega, vprašala bova natančno, katera pot vodi v Taškent. V naglici več ne sedem v vagon. Počakaj,

zbežim na postajo, da slišim, kaj muški govore. Ti pa nikamor ne hodi, ter na mestu ostani.

Ne sme ugovarjati. Miška je vodja. Serjoška se je stisnil k čuvajnici in je zaprl oči. — Ah, tepček, zakaj sem šel?

Lačen je, na jok mu sili. Miška bo pozabil nanj, sede sam v vagon in se odpelje. A on ne ve niti za pot, po kateri bi se vrnil domov. Četudi bi vedel, saj ne more iti sam. Pridem do klanca, tam preže razbojniki. Odrasle mušike ubijajo, pa bi majhnemu dečku prizanegli.

Doma najbrže mislijo: kdaj se neki vrne Serjoška? Mati hodi k sosedom in pripoveduje: »Naš Serjoška je šel v Taškent po kruh.« Babica, ne doživi vrnitve, prej umre, škoda! Dobra babica! Niti enkrat se ni tepla Serjoška. Tudi mati je dobra! ... In kakšna je reka? Celo leto se lahko koplje v njej, samo, da bi ne bilo lakote.

Na postajo se plazi večer, ogrinja drevesa s črno ruto. Iz krogel, visečih na stebrih, se usipa luč. V uti, za steno, nekdo ropoče:

— Drrr! Drrr! A Miška ni od nikoder. Sam se vsede v voz in se odpelje.

Zopet ropot za steno. — Drrr! Drrr!

Serjoška je hotel pogledati skozi okno. V tem trenutku prisopiha mimo utice počast z ognjenimi očmi, trušč napolni ozračje. Iskre lete kvišku. Naenkrat sikne, ravno pred uto. Z boka plane dim, naravnost na Serjoška.

Serjoška je odskočil in pri tem pozabil na culico z laptami.

6.

Miška je hkrati opravil dvoje poslov. Zvedel je za pot v Taškent in izprosil si je od rdečevojnika skorjico kruha. Na vse je treba misliti. Kruha ni, denarja ni, Serjoška je neizkušen. Treba ga je nekoliko nahraniti, da bi ne oslabe. Miška je vtaknil skorjico v žep, vgriznil dvakrat in pomislil:

— Vseeno mu dam nekoliko skorjice. Pozneje mi povrne.

Hotel se je takoj vrniti k uti po Serjoška, a zagledal je skozi okno brzovojni aparat. Zanimivo! Trak belega papirja je lezel iz njega in človek je s prstom potrkaval. Drugi človek s slušalko na ušesu je govoril v lijak. Miška se je zagledal in sam ni vedel, kdaj je položil skorjico kruha v usta. Spomnil se je lačnega Serjoška in jela ga je peči vest in mu očitati:

— Zakaj si snedel?

Stekel je proti uti, kjer je pustil Serjoška. A Serjoška ni nikjer. Saj je to tista uta z onim oknom... ali je morda druga, oni na las podobna? Kaj to pomeni? Nekoliko se je zamislil. Obrnil se je na drugo stran in šel na polje. Kup slame leži na zemlji. Mesec stoji nad kupom in gleda Miška. Nobenega človeka ni videti. Samo udarci kladiva odmevajo za postajo in nekdo tiho plače v kanalu. Šel je bližje. V kanalu sedi baba z otroci okrog ugašajočega ognja, razmršeni so njeni lasje, z glavo maje in tolaži:

— Mili moji otročički! Kam naj gremo sedaj? In Miška je pomislil:

— A kam naj grem jaz?

Vrnil se je na postajo in kriknul. V naselbini je zalajal pes.

Ljubljana.

V Mostah pri Ljubljani bodo ustanovili faro in zidali farno cerkev. Občina je dala v ta namen kot prvi obrok 200.000 Din iz občinskega imetja. Imeli bodo potemtakem mesečni dve veliki cerkvi komaj deset minut narazen. Z novo cerkvijo bo imela Ljubljana z ožjo okolico 12 velikih in 6 manjših cerkva ter nekaj kapelic. In vendar, kaj je Ljubljana proti mestu Rimu, ki ima kar 300 cerkv!

Finančnih direktij je bilo sedaj v Jugoslaviji 14; po novi ureditvi države jih bo 10, to je v vsaki banovini in v Beogradu.

Miklavža priredi Zveza žen in deklet s sodelovanjem zaupnikov strokovnih organizacij ter gledališk. oddelka »Svobode« v četrtek, dne 5. decembra 1929 ob pol 5. uri popoldan v dvorani delavske zbornice v Ljubljani. Prijave sprejema in daje pojasnila Zveza žen in deklet ter pisarna (Strokovne komisije, Zaupniki dobe posebna navodila. Spored Miklavža bo lep in primeren otrokom. Zeleti je, da se delavstvo prireditve udeležijo in se je spomni tudi gmotno, ker ima namen podpreti res potrebne. Pri tej prireditvi ne bo nič »Miklavža in parklja«.

Maribor.

Proslava desetletnice mariborske »Svobode« v soboto, dne 7. decembra v veliki kazinski dvorani. Vršil se delavski kulturni večer s sodelovanjem vseh odsekov.

Ponesrečeni pilot Müller umrl. Včeraj popoldne je umrl v bolnici pilot Müller na posledicah poškodb, katere je zadobil pri znani letalski nesreči v Mariboru. Truplo pokojnika bo prepeljeno v Nemčijo.

Težka kazen za obrekovanje. Delavec Jožef Kleiderman, ki je nedavno stanoval v Dajnkovih barakah, je iz maščevalnosti obdolžil mestnega delavca Franca Babiča komunizma, kričal o tem okrog po Glavnem trgu in ga šel radi tega ovaditi tudi na policijo. Posledica je bila ta, da so bolnega Franca Babiča zaprli in je moral biti celi mesec v preiskovalnem zaporu, predno je prišel akt nazaj od državnega sodišča, nakar je bilo postopanje ustavljeno in Babič izpuščen, ker se je izkazala obdolžitve kot popolnoma neresnična. Babič pa je pri tem težko zbolel in leži še sedaj bolan. Seveda se je potem ost obrnila proti Kleidermanu in je bil Jožef Kleiderman preteklj petek pri okrajnem sodišču obsojen radi tega klevetanja na mesec dni zapora. Žalostno, da se delavec tako daleč spozabi in spravlja v nesrečo tovariša in njegovo rodbino z izmišljeno obdolžitvijo.

1000 Din pričnine. V petek se je vršila pri okrajnem sodišču v Mariboru razprava med odvetniki dr. Bartolom in dvema njegovima tovarišema dr. Pernatom in dr. Bergočem radi žaljenja časti. Beograjski odvetnik dr. Barle je predlagal kot pričjo tudi svojega sorodnika g. Srečko Kobija, lesnega trgovca iz Borovnice pri Ljubljani, brata mariborskega trgovca Drago Kobija. K razpravi se je pripeljal Srečko Kobi kar sam, ne da bi ga sodišče vabilo. Drugi dan pa je prišel beograjski advokat dr. Barle k sodniku javit, da zahteva Srečko Kobi nič manj kot 1000 Din pričnine. Ker pa sodišče te draže pričje sploh ni vabilo, ji seveda tudi ničesar ni priznalo. Nobl pa znajo biti visoki gospodje!

Dragi starši!

Društvo »Detoljub« v Mariboru Vas vabi na velezanimivo predavanje našega priznane prvovrstnega pedagoga g. prof. dr. Žgeč-a, ki bo govoril v soboto, dne 30. novembra 1929 ob 19. uri v našem domu na Ruški cesti o svojih vtisih iz študijskega potovanja na Dunaj ter o najnovejših šolskih napredkih, ki so danes vzor celemu svetu.

Imeli bomo priliko, da si ustvarimo potom slik vpogled v najmodernejše poučne metode. Na ta način bomo tudi v stanju pravilno presojati strašno krivico, da celo zločin, ki ga store pretepaški pedagogji nad otrokom in s tem tudi na človeštvo. Ime predavatelja jamči za zanimiv večer. — Družnost.

Doma in po svetu.

General Sarkotić, ki je sicer Hrvat in je komandiral Bosno, se je po prevratu naselil v avstrijsko republiko, ne radi tega, da bi bil bogzna kako navdušen za njo, marveč zaradi lepe penzije — 10.000 šilingov letno; sedaj ruje proti tej republici in pomaga monarhističnim zarotnikom. Ker pa se mu je to očitalo, zato se brani v »Neue Freie Presse«, sicer zelo nerodno. Siti general je celo drzen, ker trdi, da je res monarhist in da mu tega nikdo ne more braniti; formalno ni član Heimwehra, da pa bi bil z dušo in telesom, če bi bil mlajši. Trdi sicer, da se politiko »mного« ne bavi. G. Seipel je že vedel, komu je dal visoko penzijo.

Žitna konferenca — žitni kartel. Snuje se med jugoslovanskimi, madžarskimi in rumunskimi veletrgovci kartel za vnovčevanje koruznih in žitnih pridelkov sploh. Konsumentom kartel teh borznih predstavnikov ne bo koristil, pač pa splošno-politično kompleks spada v nekako gospodarsko enoto.

Tatvina ameriških denarnih pisem na zagrebški pošti II. Z nadzorstvom so poverili dnevničarja Petra Lukasijevića, da pazi na osumljene osebe. Mož je delal nejasne ovadbe, brez jedra. Končno je padel opravičen sum nanj, ko so mu podtaknili fingirano pismo Lukasijeviću so že vtaknili v zapore. — V Pančevu pa je bila arbirana poštna raznašalka, ki je poneverila ameriški ček za 30.000 dolarjev.

Heimwehrovci se pretepajo med seboj. Dne 18. t. m. je v Klosterneuburgu imela zborovanje skupina Heimwehra v čast najstarejšemu sinu bivšega sina Karla. S tem pa ni bila zadovoljna druga skupina Heimwehra, ki simpatizira z italijanskim fašizmom. Ti so udrli v lokal, kjer so habsburgič. Heimwehrovci zborovali. Razvil se je krvav pretep. Cel lokal se demolirali. Habsburgični Heimwehrovci so bili premagani in so es deloma rešili z begom skozi okna. Pretep se je nadaljeval še na ulici in je morala vmes poseči žandarmerija, da je razdvojila podivjane heimwehrovske bratce. Tekom pretepa je bilo pet Heimwehrovcev težko ranjenih. Lepim individuum bi Seipel rad izročil usodo avstrijske republike.

Kdo financira Heimwehr? Ni nobena tajnost, da je avstrijsko monarhistično fašistično vojsko organizirala in da je tudi vzdržuje »Zveza industrijalcev«. Informativni biro »Ullstein« v Berlinu pa sedaj prinaša vest, da štajerski Heimwehr, ki šteje 20.000 mož, vzdržuje »Alpine Montan-Gesellschaft« in daje v te svrhe vsoto 14.000 šilingov (112.000 Din) na razpolago, dočim tirolske Heimwehrovcе podpira vlada s 6000 šilingi mesečno. Uprava »Alpine Montan-Gesellschaft« v Avstriji bo radi tega morala nemškimi akcijonarjem dajati odgovor, ker ta družba ne more radi slabega finančnega stanja svojim delničarjem izplačevati nikakih dividend, medtem pa meče denar ven za Heimwehr. Istotako je značilno, da se deželna finančna sredstva trošijo v te svrhe. T oje res specialiteta nemško-avstrijskih klerikalcev.

Državna reforma v Nemčiji. Pododbor, ki je bil izvoljen na konferenci dežel, je sklenil izdelati načrt, po katerem se bodo Prusija ter majhne

Šoštanj.

Tudi šoštanjska »Svoboda« se je zbudila in je začela z delom. Res skrajni čas je bil, da se je delavstvo vendar začelo zanimati za kulturno gibanje. Vršila se je seja odbora, katere se je udeležil tudi predsednik »Svobode« Štukelj iz Ljubljane. Pri tej priliki se je napravil sklep, da bo začel dramatični odsek z delom, da se bo obnovila knjižnica in da se bo tudi sicer skušalo oživotvoriti vse panoge kulturnega gibanja. Saj vendar imamo lepe prostore v Zadrženem domu, ki jih je treba izrabiti; potrebno je pritegniti mladino in storiti vse, da bomo dokazali svetu, da nekaj zmoremo, če le hočemo. Pretek-

državice severno od Majne združile z državo, medtem ko bi južne dežele nadalje ostale samostojne. Pruska in državna vlada postanejo ena ustanova in pruski deželni zbor se spoji z državnim parlamentom v eno enoto.

Nova umora v Sofiji. Dne 22. t. m. so zopet trije napadalci napadli v Sofiji pred njegovo trgovino slaščičarja Strašila Kositova. Županov šofer Alekso Hristov je ustavil avtomobil. Ko mu je pek pred prodajalno strežgel, okoli sedmih zvečer, so se približali trije neznanci, od katerih je eden ustrelil trgovca. Šofer je hotel z avtomobilom pobeogniti, a so ga tudi ustrelili. Atentatorji so bili skriti prej v sosednji veži.

Angleška konservativna stranka je imela dne 21. t. m. in naslednje dni svoj kongres v Londonu. Udeležencev je bilo okoli 4000, med njimi 2000 žena. Kongres (Baldwin) je napadal delavsko vlado, sicer je pa zahteval dalekosežno izpopolnitev raznovrstnih carin, ker konservativci menijo, da je visoka carina rešilna bilka za preživelost gospodarstvo.

Španski diktator Primo de Rivera, ki gospodarji že šest let na Španskem, ima vedno več nasprotnikov. Po vsej državi se namreč snuje odpor proti njemu in ne sodelujejo v organizacijah samo levičarji, ampak tudi desničarji in inteligenca, ki so doslej podpirali njegov režim. Vsake kaše je enkrat dosti.

Ruski revolucionarji pred sodiščem. V Voronezu v Rusiji se vrši obravnava proti pristašem sekte Fjodorovcev. Obdolženi so obtoženci, da so pripravljali upor in oborožene napade na uradnike. Ti ljudje niso ves čas procesa izpregovorili niti besedice. Na zastavi so imeli napis »Bože carja hranite«. Vsi obtoženci bodo obsojeni na smrt.

Rusi tepejo Kitajce. V Mandžuriji se vrše večji boji, v katerih so bili Kitajci občutno tepeni. Izgubili so 2000 mož. Rusi so bolj oboroženi ter porabljajo v vojni poleg modernega orožja tanke in strupene pline ter avijatične pomočke. Vršil se torej enako grda vojna kakor je bila svetovna vojna.

Avstralija uvede sistem prostovoljske vojske. V avstralskem parlamentu je delavska vlada naznanila, da uvede sistem prostovoljske vojske. S tem je načelno odpravljena vojaška obveznost v angleškem dominionu.

Klerikalni kandidat za mehiško predsedništvo Vasconcelosa je v volilni propagandi zopet hujskal na revolucijo. Tudi je hujskal k vstaji. Izvoljeni predsednik Ortiz Rubio je izdal tiralico za njim, toda bivši kandidat se spretno skriva in bo skušal bežati v Zedinjene države, če ne bo obmejna straža tega preprečila.

Izguba pri nevjoškem borznem polomu. Izguba pri nevjoškem borznem papirjih je znašala do 1. novembra 1929 (to je okroglo v treh mesecih) 71.752.650.908 dolarjev. V dinarski veljavi bi to znašalo okroglo 4020 milijard dinarjev. Če bi hoteli z znesek zbrati v dinarjih, bi morali plačevati okoli 334 let tako velik znesek, kakor je naš letni državni proračun. Če bi se ta znesek razdelil na naše državljane, bi moral vsak državljan plačati enkrat za vselej 334

lost nam je za to najboljši dokaz. Kakor smo delali takrat, tako bi morali delati tudi v bodoče. Imamo tudi ski-optični aparat za predavanja, ki nam bo pri našem delu gotovo dobro služil. — Delavci in delavke in vi vsi, ki ste voljni delati na kulturnem polju in v okviru »Svobode«, pridite, da bo šlo delo hitreje od rok.

Jesenice.

Poroka. V nedeljo, dne 24. t. m. se je na Brezjah poročil delovni član jeseniških delavskih organizacij France Franc s članico »Svobode« Gusti Starič. Mlademu proletarskemu paru želimo obilo sreče in upamo, da bo tudi v bodoče požrtvovalno de-

tišoč dinarjev. Na vsakega Amerikanca pa pride okoli 30.000 dinarjev, ker je država velika. Iz teh števil se vidi, ob kako ogromne prihranke so spravili špekulanti milijone ameriških državljanov sploh in manjše kapitalistične špekulante.

Višji sodni svetnik na zatožni klopi. Na Dunaju se je preteklj teden vršil pred deželnim sodiščem proces proti višjemu sodnemu svetniku, ki je sam skozi dolgih dvajset let sodil druge grešnike, ki so se pregrešili proti zakonom. Imenuje se viš. sod. svet. dr. Nehoda. Sodnik je obdolžen krivde, krivega pričanja in ponarejanja dokumentov. Iz poročila obravnave je razvidno, da je sodnik Nehoda zašel na kriva pota vsled vednega pomanjkanja denarja, ker je imel silno potratno ter zapravljivo ženo, od katere je končno pobeognil. Toda takoj pa je padel drugi v mreže, ki ni bila nič boljša, ampak še slabša, ki je neizprosno terjala od njega denar in zopet denar za svoje luksuzno življenje. Poleg dražega pohištva je zahtevala dragocen nakit, drage kožuhe, glasovir, avto itd., kar je stalo desetstisoče šilingov. Da ustreže svoji prijateljici, se je končno sodnik podal na pot goljufije, da bi prišel do denarja. Napravil je 760.000 Din dolga, dasi njegova mesečna plača ne presega 4800 Din. Zagovorniki predlagajo, naj bi se preiskalo njegovo duševno stanje.

Kaznilniški paznik načelnik vlomilcev. Kaznilniški paznik kaznilnice v Olomocu, Vencel Pilat in njegova žena sta bila arbirana, ker sta bila v zvezi s proslulo Gruntovo vlomilsko tolpo. Vodja te bande, Grunt, se je nahajal v kaznilnici, odkoder je s pomočjo obeh Pilatovih vzdrževal še nadalje zveze z vlomilci. V Pilatovem stanovanju so našli 17 Gruntovih pisem na svoje tovariše z natančnimi načrti za razne vleme. Pilatova žena je bila posestnica autotaksija, s katerim je prenašala poročila vlomilcem. Za uslugo sta participiralo na ropu.

Socijalna vprašanja.

Poklicna izobraževališča v Angliji. Ministrstvo dela v Angliji namerava ustanoviti poklicna izobraževališča za mlade nezaposelence. Te zavode bo vlada podpirala povsod, kjer se zgleda 50 takih mladih ljudi enega spola. Pouk bo za mladino med 14. in 18. letom brezplačen.

Kolektivna pogodba angleških ladjedelcev sklenjena. V angleški ladjedelski stroki je pretiela večja stavka. Dne 19. t. m. se je pa po deturnem pogajanju med delojemalci in delodajalci sklenila kolektivna pogodba, ki bo veljala za vso Anglijo. Prizadetih je nad 15.000 delavcev.

Višje ali nižje mezde v Ameriki. Po borznem polomu bi radi nekateri podjetniki znižali delavske mezde. Predsednik Hoover je imel glede reorganizacije razgovor z voditelji gospodarstva in so se obvezali, da mezde ne bodo znižali. Henrik Ford pa je rekel po razgovoru, da je sklep slab, zakaj mezde bi se morale povišati. On sam bo v svojih obratih izvedel splošno povišanje. — In vendar Fordova podjetja najbolj uspevajo in delavstvo dela pri njem z veseljem.

Izkaz tiskovnega sklada.

Za tiskovni sklad so darovali iz Ruš Žižek Franc 10 Din in Happe Anton 12 Din, Adolf Kreuch iz Bistrice pri Limbušu 8 Din. Iskrena hvala, posnemajte.

loval v vrstah jeseniškega proletarijata.

Prvi prosvetni večer »Svobode« v letošnji sezoni se je vršil v petek, dne 22. t. m. S telovadnimi točkami je nastopila deca, dalje članice in člani. Skupinske vaje slednjih so bile najstrumnejše izvedene. Ta večer je zapel nekaj pesmi društveni moški zbor in tako prvič pred širšo javnostjo nastopil. Poznalo se mu je začetništvo, toda upati je, da se izboljša. Vodi ga Martin Jeran. Zbor je neobhodno potreben, a nič manj ne društveni orkester, saj se krvavo pogreša pri prireditvah. Naj se skuša osnovati. Igralci so postavili na oder burko »Trije tički« z dovolj posrečeno komiko. (Režija J. Vodnjov.) Zeleti je tudi res-

Velika je razlika med čevlji in čevlji

Prporočamo vam najboljše

Karo čevlje

Maribor, Koroška cesta št. 19

nejših delavskim odrom primernejših komadov. — Ugajala je točnost začetka, nefunkcioniranje zastora pa kvarno vplivalo. Pa za reklamo naj se bolje poskrbi, da bo obisk še lepši!

Požar je uničil v sredo, 20 t. m. hišico gozdnega čuvaja KID v Hrenovici, v tovarniškem gozdnem kompleksu sredi Jesenic. Zdaj bodo postavili zidano. Takoj drugo jutro je gorelo za meščansko šolo, a brez težjih posledic.

Ruše.

Minuli teden se je vršila pri okrajnem sodišču v Mariboru zanimiva razprava v tožbi tovarniškega delavca Ivana Mernika proti Josipu Niessnerju, inozemcu in strojnemu mojstru iz tovarne za dušik v Rušah. Ta inozemec, ki je še po desetih letih našega osvobođenja nenadomestljiv v Rušah, se še tudi vedno ni naučil spoštovati v domačem delavcu dostojanstvo človeka. Ponovno je na najgrše načine žalil razne delavce, med njimi tudi kleparja Ivana Mernika, ki pa je sklenil, da napravi tem maniram gospoda Niessnerja enkrat za vselej konec ter vložil radi žaljivk obtožbo. Zaslšana je bila cela vrsta prič, ki so potrdile, da je strojni mojster Josip

Niessner v ruški tovarni delavce neštokrat, skoro vsak dan zmerjal, da so »gimplni, kamele, kameltigri, opi-ce, butlni, hašerli« itd. Strojni mojster Niessner pa se je junaško zagovarjal, da je sicer res zmerjal Mernika, ampak že mnogo prej, kot trdi Mernik, t. j. že pred potekom 6 tednov in da je radi tega tožba že zastarana. Ker se nekatere priče niso mogle natanko spominjati, kedaj so ravno padle vtožene psovke, ki so bile pač na dnevnem redu, je predlagal Mernikov zastopnik dr. Reisman, da se razprava preloži in vabijo še nove priče. Razprava se bo vršila zopet 9. decembra in bomo o tem še poročali. Proti obnašanju g. Niessnerja pa se je pritožila tudi delavska organizacija pri vodstvu tovarne in upamo, da bo tudi ta proces storil svoje, tako, da bo končno vendarle red.

Sladki vrh ob Muri.

Spor med tovarniškim delavcem Štrumflom in inženirjem Kohnom radi klobute, je končal pred sodiščem s poravnavo. Inž. Kohn se je zavezal plačati stroške obeh zastopnikov, vse priče in pa še 300 Din v blagajno Delavske strokovne organizacije v Sladkem vrhu. Organizacija je ta denar že tudi dobila in je takšno poravnavo le pozdraviti. Delavci v Sladkem vrhu se zavedajo svoje dolžnosti napram sebi in drugemu in so od prvega do zadnjega vsi organizirani. V organizaciji je moč.

Tovarna papirja odklanja sklenitev kolektivne pogodbe in povišanje mizernih plač delavstva. Nas odklonilni odgovor ni presenetil, ker pač vemo, da si mora delavstvo izboljšanje svojega položaja izvojevati. In to bomo storili tudi mi, papirniški delavci. Pripravljeni smo na vse. Razumljivo je, da bomo vsa sredstva za mirno poravnavo tega spora poprej uporabili. Zaprrosili bomo Inšpekcijo dela, da skliče razpravo in smo prepričani, da se bo izkazalo na razpravi, da so naši zahtevki upravičeni in da nas ne bo podjetje prisililo, da se poslužimo skrajnega sredstva.

Kulturni pregled.

Heinz Lueddecke, Berlin:

Ruski film.

V »Delavski Politiki« smo že večkrat pisali o novih ruskih filmih, pri čemer smo omenili, da visoko prekašajo vse zapadnoevropske in ameriške. O priliki internacionalnega tedna za film in fotografijo, so ponovili v Berlinu nekaj najboljših ruskih filmov, ki smo jih videli še prej. Taka ponovitev je bila zelo koristna in zaželjena; v letošnji sezoni pa so predvajali še prav malo novih filmov. Veliko Eisensteinovo filmsko delo »Generalna linija«, ki prikazuje industrializacijo in kolektiviziranje ruske vasi in ki smo ga željno pričakovali, ni moglo priti še na spored radi nenadnega finančnega poloma »Derusse« (Deutsch-russische Filmallianz). Kot edini ruski film smo videli v preteklem mesecu »Boj za Paris« (manuskript in režija: Kozincev in Tranberg; fabrikat Sovkina); to delo pa je v primeri z velikimi filmi Eisensteina in Pudovkina precej slabo. »Boj za Paris« nam kaže pariško komuno l. 1871., njene vzroke in udušitev. V fotograficnem in tehničnem oziru je ta film mojsterski; prikazuje z rafinirano kompozicijo krasne slike, vendar te slike niso povezane v zaokroženo celoto. Tempo je prepočasen, vse je vse preveč jasno in preobširno začetano, tako da posamezne scene zabrisujejo celoto. Gledalec mora postati pri tem utrujen. Revolucijske scene so nalik klišejem, prikaz ni — kot v drugih filmih — naraven in enostaven, temveč igralsko pretiran.

Čeprav nismo torej v zadnjem času videli nobenega posebnega ruskega filma, smo pa zato tem več slišali o njem. V Berlin je namreč prispel S. M. Eisenstein z dvema svojima sodruknikoma; Eisenstein je ob tej priliki govoril v radio o filmskem delu v Rusiji. Vaš dopisnik pa je slišal njegovo predavanje v »Zvezi proletarskih pisateljev«. Tukaj se je čutil Eisenstein med enakomisličimi in nam je govoril kot tovariš tovarišem. Kar nam je Eisenstein povedal o ruski filmski produkciji, nam je deloma že znano iz knjig. Zelo važno pa je, da smo izvedeli pri tem predavanju nekatere doslej neznane podrobnosti. Da je sovjetski film popolnoma zavrgel »stara«, je znano. Da pa igrajo vodilne vloge v velikih filmih, kot n. pr. v »Potemkinu« in v »Desetih dneh« lajki, ki jih je pobral Eisenstein s ceste in postavil pred kamero, to nam govore cele knjige o brezimeni proletarski kulturi Rusije. V »Generalni liniji« je glavna igralka neka preprosta kmetica, ki preje še nikoli ni bila v filmskem ateljeju. Več tednov je potoval Eisenstein s svojimi sodrukniki po vsej Ru-

siji, da je našel to žensko, ki reprezentira po njegovem mnenju novi proletarski človeški tip. Na isti način so našli tudi ostale igralkice. Iz tega razvidimo, da režiser v Rusiji ni nikak »polbog« kot v Ameriki, kjer ga mora masa brezpogojno ubogati. Navadni ljudje iz fabrik in vasi tu sami odločajo o stilu filma, kajti Rusom ni za estetične učinke, temveč za to, da vidijo prikaz proletarske »duše« in pa vsakdanjo resničnost. Če potem še vemo, da vsak dogotovljen film kontrolira in »cenzurira« cela vrsta proletarskih kulturnih organizacij, preden začne film predvajati ali preden ga pošljejo v inozemstvo, potem nam ni resničnost in življenjska blizkost ruskih filmov nobena tajnost več. Ruski filmski režiser ne ustvarja za dobičkaželjne akcijske družbe, temveč za maso in pod njenim neposrednim vodstvom. Samo na ta način lahko nastanejo dragocena umetniška dela, ki kažejo pot v bodočnost!! — Zanimivo je, da je pozdravil Eisensteina pri njegovem prihodu v Berlin državni poverjenik za umetnost dr. Redšlob. Pri svojem oficijelnem nagovoru je moral celo ta meščansko-demokratski državni uradnik priznati, da ruski film v umetniškem in v ideološkem oziru daleč prekaša vso nemško filmsko produkcijo. Iz Berlina je odpotoval Eisenstein v Anglijo in Ameriko, da si ogleda tam nekatere tehnične novosti.

Ob tej priliki naj opozorimo čitatelje na izborno malo in ceneno knjižico »Der russische Revolutionsfilm«, ki obsega 67 strani in kateri je napisal predgovor bivši prosvetni komisar Lunačarskij. Ta poučna knjižica je izšla kot 2. zvezek »Schaubücher« v založbi Orella Füsslija v Zürichu. Seveda manjka dobro izbranim slikam glavno: ritmični utrip življenja, ki ga nam more podati le premikajoči se filmski trak. V deželah, kjer ni mogoče videti novih ruskih filmov, je ta drobna knjižica s slikami dobrodošlo »nadomestilo«. Pri gledanju slik vsaj deloma lahko slutimo silno moč nove proletarske umetniške oblike. Lunačarskega uvod je pisan jasno in občuteno. Uvod poudarja, da je ruski narod spoznal važnost filma in da se trudi, da ga popolnoma osvoji. Rusom je pri ustvarjanju novih filmov zelo pomagala nemška kritika.

O ruskem filmu pa je izšla že l. 1927. še druga, mnogo obširnejša knjiga »Russische Filmkunst« (Ernst Pollak Verlag, Berlin, Charlottenburg). Knjigi je napisal prav lep uvod berlinski kritik Alfred Kerr, ki ga smemo po pravici smatrati za prvobornega za ruski film med nemško meščansko inteligenco. — Talpa.

Zbirajte za fiskovni sklad!

MALA NAZNANILA.

Poceni ure, zlatino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri **Albertu Eccarius** urar, Maribor, Slomškov trg 5

LIPUŠ IGNAZ mehanična delavnica za šivalne stroje in kolesa izdelava prvovrstna po najnižjih cenah.

MARIBOR, KOROŠKA CESTA 90.

Vulkaniziranje

Gumiji za avtomobile, snežne čevlje, galoše itd. se sprejemajo v popravilo po solidnih cenah.

TERBUC, Maribor, Koroška c. 3, (poprej tiskarna Azbe).

Mehanična delavnica

za popravilo vseh vrst gramofonov, šivalnih strojev, pod jamstvom solidne in brezkonkurenčne cene, **JUSTIN GUSTINČIČ**, MARIBOR TATTENBACHOVA ULICA 14 Zadoštuje dopisnica, da pridem po Vaše stroje in gramofone na dom.

ČITAJTE!

novo izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36-38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18
Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABI, Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastonj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šilling) za pošto in zavojnino.

Tvornica štipilk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

V tekstilnem bazarju Vetrinjska ulica št. 15 Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. — Oglejte si izložbe.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d. Maribor, Sodna ulica št. 20

Ekspozitna hiša „LUNA“ Maribor, Aleksandrova cesta 19

Brezkonkurenčne cene za vsakovrstno galanterijsko robo in igrače. Specijalna trgovina z nogavicami, kakor tudi pletenin, telovnikov, oblek, čepic, dokoienic etc. lastnega izdelka.

Otroške nogavice	od Din	5—	dalje
Moške nogavice	"	5—	"
Damske nogavice	"	7—	"
Damske nogavice s svilnim robom	"	10—	"
Prima flor nogavice	"	15—	"
Damske nogavice melirane	"	10—	"
Damske nogavice la angleško melirane	"	13—	"
Rokavice vseh velikosti, trikot in pletene	"	15—	"
Damske trikot hlače	"	20—	"

Velika zaloga moškega, damskega in otroškega perila. Ovrtniki in samoveznice od Din 10— dalje.

Nova zaloga igrač za Miklavževa in božična darila

po znatno znižanih cenah. □ Specijalna izložba za okraske božičnih drevesc. □

Občinski tajnik

le prvovrstna moč se sprejme z novim letom. Prošnje do 15. decembra t. l.

Županstvo Senovo.

Delavke in delavci!

Kupujte samo pri tvrdkah, ki oglašujejo v »Delavski Politiki«! ...